

Πρεβεζάνικα Χρονικά

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 57-58 (2021)

Ένα άγαλμα πλανιέται στους δρόμους της Πρέβεζας ή ίσως δύο...

Γιάννης Ρέντζος

doi: [10.12681/prch.36547](https://doi.org/10.12681/prch.36547)

Copyright © 2024, Γιάννης Δ. Ρέντζος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ρέντζος Γ. (2024). Ένα άγαλμα πλανιέται στους δρόμους της Πρέβεζας ή ίσως δύο.: Ο χώρος και η ιστορία της Πρέβεζας γίνονται στοιχεία εργαλειοποίησης για την προβολή του ονόματος του Ιωάννη Κωλέττη. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, 341–344. <https://doi.org/10.12681/prch.36547>

Γιάννης Δ. ΡΕΝΤΖΟΣ

*Ένα άγαλμα πλανιέται στους δρόμους της Πρέβεζας
ή ίσως δύο...*

*Ο χώρος και η ιστορία της Πρέβεζας γίνονται στοιχεία
εργαλειοποίησης για την προβολή του ονόματος
του Ιωάννη Κωλέττη;**

Ο Σύνδεσμος Συρρακιωτών Πρέβεζας συνδιοργανώνει με την Ακαδημία Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, τους Δήμους Βορείων Τζουμέρκων και Πρέβεζας και τους άλλους Συνδέσμους Συρρακιωτών επιστημονικό συνέδριο στην Πρέβεζα με θέμα: «Ο Ιωάννης Κωλέττης και η εποχή του». Το συνέδριο, που γίνεται με την αφορμή της επετείου των 200 χρόνων από την έναρξη της Επανάστασης του 1821, την οποία γιορτάζει η χώρα μας, θα λάβει χώρα κατά το διήμερο 15 και 16 Οκτωβρίου 2021. Σκοπός του είναι η διερεύνηση του βίου και της δράσης του Ιωάννη Κωλέττη κατά τη σημαντικότερη αυτή περίοδο της ιστορίας μας, μέσα από γραπτές μαρτυρίες που επικεντρώνονται στο 1821 (πριν, μετά και κατά τη διάρκεια της Επανάστασης). Επιστημονικός υπεύθυνος του συνεδρίου ανέλαβε ο έγκριτος ακαδημαϊκός και συγγραφέας, εκλεκτός φίλος, Ευάγγελος Αυδίκος, Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Ευχόμαστε στους διοργανωτές καλή επιτυχία στο συνέδριο, στην αναζήτηση και την υπηρετήση της ιστορικής αλήθειας, και στη δημοσιοποίησή της και τον έλεγχο της λήθης.

Σκοπός του δικού μου προσυνεδριακού αυτού σημειώματος είναι να τοποθετηθώ ως Πρεβεζάνος σε σχέση με την ανησυχία που δημιουργεί η ανάδυση της εμβληματικής αυτής συρρακιώτικης φυσιογνωμίας, του Ι. Κωλέττη, ως ονόματος και έννοιας στον χώρο της Πρέβεζας. Χρησιμοποιώ εδώ τον όρο «χώρος» με την πιο αφαιρετική και συμβολική σημασία. Βέβαια, ο πρεβεζάνικος χώρος –με την κλασική, γεωγραφική σημασία του όρου– έχει συντελέσει και αυτός στην προβολή του Συρρακιώτη πολιτικού και πρώτου συνταγματικού πρωθυπουργού της χώρας μας με την τοποθέτηση της προτομής του στον ανοιχτό χώρο του Μουσείου Συρρακιωτών, επί της λεωφόρου Ειρήνης.

---

* Η αρχική δημοσίευση του παρόντος έγινε στις 30 Σεπτεμβρίου 2021 στην εφημερίδα *Βήμα της Πρέβεζας*, σ. 11.

Δεν είμαι σε θέση να παραπέμψω αυτή τη στιγμή σε τοποθετήσεις –αν έγιναν– εκ μέρους επιστημονικών, εκπαιδευτικών, πολιτισμικών και πολιτικών ή αυτοδιοικητικών φορέων, σχετικά με την «ανησυχία», στην οποία αναφέρθηκα προηγουμένως, για τη σημαντική αυτή προγραμματισμένη συνεδριακή δράση. Αναφέρομαι κύρια σε συζητήσεις, στις οποίες έλαβα μέρος, σε σχέση με το επικείμενο αυτό συνέδριο. Δεν παραλείπω, βέβαια, να αναφερθώ, εκ προοιμίου, σε σχετικό ηλεκτρονικό δημοσίευμα του Ευ. Αυδίκου στον διαδικτυακό τόπο *Mypreveza*, το οποίο θεωρώ σχετικό με την ανησυχία αυτή.¹ Με το άρθρο του, πολύ σωστά, ο συγγραφέας υπενθυμίζει πως «τα συνέδρια δεν γίνονται για να ακουστούν ύμνοι ούτε για να λιθοβολήσουν· τα συνέδρια δεν είναι απόδοση τιμής. Είναι απλώς μια ευκαιρία να συζητηθούν ζητήματα της ιστορίας, του πολιτεύματος, των κοινωνικών σχέσεων, των σχέσεών μας με την Ευρώπη. Να δούμε τι έφταιξε για τα στραβά. Να μάθουν οι νεότεροι να ψάχνουν και να μην αποδέχονται αδιαμαρτύρητα ό,τι τους σερβίρεται από καλοπροαίρετους ή μη ιστορικούς».

Υπάρχει ακόμα και το σχετικό διαδικτυακό άρθρο του εκλεκτού φίλου Πάνου Μπούρα, φιλόλογου, διδάκτορα φιλοσοφίας και συγγραφέα, με τον τίτλο ειλικρινούς έκφρασης αγανάκτησης «Ε, όχι και συνέδριο για τον Κωλέττη!», σε ανάρτησή του στο *Atpreveza*, που δέχτηκε πάνω από εκατόν είκοσι χιλιάδες επισκέψεις!² Συμμερίζομαι τα συναισθήματα του συγγραφέα, εννοώντας όμως εγώ και το απαραίτητο συμπλήρωμα «στην Πρέβεζα», αφού πάντα το ιστορικό αυτό όνομα συνδέεται με τη δολοφονία του Πρεβεζάνου Οδυσσέα Ανδρούτσου που βρέθηκε πεταγμένος κάτω από την Ακρόπολη. Εκτιμώ πως η επιμελημένη και πυκνή τεκμηρίωση που κάνει ο συγγραφέας, για να υποστηρίξει την κεντρική ιδέα της άποψής του, αρκεί για να ανοίξει και να κλείσει ταυτόχρονα το θέμα ως μια πρόταση προς τους Συρρακιώτες φίλους και συμπολίτες μας. Ποια είναι αυτή η πρόταση; Αφού πρώτα εκφράζει τον θαυμασμό του προς αυτό το τμήμα του πληθυσμού μας, που γνωρίζουμε καλά στην πόλη μας και αγαπάμε, δηλώνει πως «η σχέση τους με τον Κωλέττη είναι η μόνη που αμαυρώνει το “κλέος” τους» και τους προτείνει ακριβώς «να τον στείλουν στο ανάθεμα!».

Η πρόταση, πιο συγκεκριμένα, του Πάνου Μπούρα είναι επί λέξει η εξής: «επ’ ευκαιρία των 200 χρόνων από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης, να αποκηρύξουν τον Ιωάννη Κωλέττη». Έτσι, άλλωστε, «το “κλέος” τους θα μεγαλώσει τα μάλα, καθώς η ενέργειά τους αυτή θα επιδοκιμαστεί με ανακούφιση απ’ όλους τους Έλληνες!». Είναι πολύ σοβαρή ή και απλώς τολμηρή, πράγματι, η τοποθέτηση εκ μέρους του φίλου συγγραφέα, με την αυθόρμητη όμως ένσταση πως οι φίλοι μας Συρρακιώτες δεν ζήτησαν από κανέναν (μας) συμβουλή. Σημειώνω, για τα εισαγωγικά στο «κλέος» τους, πως αυτά δεν πρέπει να εκληφθούν με ειρωνική ση-

¹ Για το άρθρο του Ευ. Αυδίκου, βλ. <https://www.mypreveza.gr/2021/09/ένα-συνέδριο-για-τον-ι-κωλέττη.html>, στις 7 Σεπτεμβρίου 2021, με επιμέλεια της Ανδριάνας Σολδάτου.

² Για το άρθρο του Πάνου Μπούρα, βλ. <https://www.atpreveza.gr/index.php/stiles/guest/42878-e-oxi-kai-synedrio-gia-ton-koletti-tou-panagiotti-xr-boyra>.

μασία, αλλά εκτιμώ πως απλά συμβάλλουν, ώστε η λέξη να εκφράσει γενικευτικά την ειλικρινή εκτίμηση του συγγραφέα Πάνου Μπούρα προς τους εργατικούς και φιλότιμους συμπολίτες μας που έχουν συρρακιώτικη καταγωγή.

Φτάνουμε έτσι στο καίριο ερώτημα: υπάρχει, αλήθεια, κάποιο «ζήτημα Κωλέττη»; Εγώ, δεν το κρύβω, το δέχομαι σαν ζήτημα «Πρέβεζα – Κωλέττης», δηλαδή, αν θέλετε, «Ανδρούτσο – Κωλέττης». Χρειάζεται εδώ να πω πως η δική μου ευαισθητοποίηση σε σχέση με το «ζήτημα Κωλέττη» προέκυψε συμπτωματικά, πριν πολλά χρόνια, όταν ως πρωτοετής φοιτητής στην Αθήνα έμεινα στην οδό Κωλέττη (παράλληλη στη Σόλωνος), εκεί που εγκαταστάθηκε αργότερα το γνωστό Φροντιστήριο «Ηράκλειτος». Σε μια συνάντηση, λοιπόν, με τους θείους μου Χρήστο Ρέντζο και Πολυδεύκη Ρέντζο, μαζί με τον Ηλία Βασιλά, τον γνωστό πρεβεζανό-γράφο μας, που και εκείνος έμεινε εκεί κοντά, στα Εξάρχεια, ήρθε η κουβέντα – λόγω της οδού Κωλέττη!– στον Συρρακιώτη πρωθυπουργό. Ο Ηλίας Βασιλάς είχε την ευκαιρία να μας εξιστορήσει περίεργα –για τα δικά μου αφτιά– πράγματα για «τον βίο και την πολιτεία του». Αλλά, όπως αγνά θυμάμαι, έψαλε και κάποια στον Οδυσσέα Ανδρούτσο, με βάση και κάποιο πρόσφατο άρθρο του, τότε. Οι θείοι μου, φίλοι του Ηλία Βασιλά, αστειεύτηκαν στην κουβέντα: «πώς γίνεται να τα λείι αυτά για τον συμπατριώτη μας τον ήρωα Οδυσσέα, που τα σπίτια τους στην Πρέβεζα, –Βασιλά και Ανδρούτσου–, στην οδό Ανδρούτσου, ήταν τόσο κοντά το ένα στο άλλο». Ίσως ο αναγνώστης θυμηθεί εδώ και τη ρήση του Γαλιλαίου «Αλίμονο στη χώρα που έχει ανάγκη από ήρωες!» από το έργο του Μπρεχτ.

Μια ιδιαίτερη συνειδητοποίησή μου σε σχέση με το «ζήτημα Κωλέττη» προέκυψε πολλά χρόνια αργότερα, με βάση μια συζήτηση που είχαμε με τον εκλεκτό Συρρακιώτη φίλο Γιάννη Μακρυγιάννη, μπροστά από το άγαλμα του Κωλέττη στη λεωφόρο Ειρήνης, το οποίο τότε ήταν σε πιο περίοπτη θέση. Και αυτός και εγώ κατοικούμε σε απόσταση 20-30 μέτρων από το άγαλμα του Κωλέττη αλλά και από τον χώρο της κατεδαφισθείσας πια οικίας του εθνικοτοπικού μας Οδυσσέα Ανδρούτσου. Ο συνομιλητής και φίλος μου βρήκε «πολλά ράμματα για τη γούνα» του Ιωάννη Κωλέττη, για να θεμελιώσει την αντίθεσή του ως προς την πρωτοβουλία για ανέγερση αγάλματός του στο άλλοτε «περιβόλι του Νίκα», όπως ονομάζαμε, όταν ήμασταν παιδιά, τον τότε πυκνοφυτεμένο χώρο της γειτονιάς μας. Ίσως να φτάσαμε στην κουβέντα και μέχρι το *Κομμουνιστικό Μανιφέστο*, όπου εκεί, στην πρώτη παράγραφο, μετά το περίφημο «Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από την Ευρώπη», οι Μαρξ και Ένγκελς καταγγέλλουν τον Γάλλο πολιτικό φίλο του Κωλέττη, τον Γκιζό, μαζί με τον πάπα και τον τσάρο και τον Μέττερνιχ, για την ιδεολογία τους και τις πρακτικές εκείνης της εποχής.

Επειδή στη μέχρι τότε διδασκαλία μου στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, μάθημα της Διδακτικής των Κοινωνικών Επιστημών, geander.com), δεν είχα αναθέσει καμία εργασία σχετική με το ζήτημα της εδώ συζήτησης, αποφάσισα να προτείνω ένα σχετικό διαθεματικό πρότζεκτ στο Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών (ΔΠΠΝΤ)

του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, όπου δίδαξα μετά. Με τη βοήθεια του εκλεκτού φίλου Κώστα Καζούκα, γνωστού από επιτυχημένες θεατρικές σκηνοθετικές παρεμβάσεις τα τελευταία χρόνια, οργανώσαμε μια σχετική Ημερίδα (αντί για το μάθημά μου) και παρουσιάσαμε την κεντρική μας ιδέα ζητώντας ιδέες συμμετοχής από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες: *Ένα άγαλμα στην Πρέβεζα, την ώρα που η πόλη κοιμάται, ξυπνάει ανήσυχος και κατεβαίνει από το βάθρο του. Κάτι αναζητά μέσα στην πόλη. Καθώς περιπλανιέται, συναντά ένα άλλο άγαλμα. Κάτι του θυμίζει. Αποφασίζει να το ξυπνήσει. Ένας διάλογος αρχίζει...* Ναι, καλά μαντέψατε τον τίτλο της θεατρικής μας δοκιμής: «Ένα άγαλμα πλανιέται στους δρόμους της Πρέβεζας ή ίσως δύο...».

Στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2021, πάντως, οι περισσότερες παρατάξεις έδειξαν να είναι ατάραχες ως προς το σχετικό με το συνέδριο, προ ημερήσιας διάταξης, θέμα και το «ζήτημα» που γράφουμε εδώ.³ Το θέμα αφορούσε μικρή χρηματική ενίσχυση, μέχρι 1.000 ευρώ, εκ μέρους του Δήμου Πρέβεζας προς τον Σύνδεσμο Συρρακιωτών Πρέβεζας που είχε αναλάβει τη διοργάνωση του συνεδρίου. Διαφοροποιήθηκαν η «Λαϊκή Συσπείρωση» και η «Ανυπότακτη Κίνηση για την Πόλη και τα Χωριά της Πρέβεζας», που ψήφισαν «παρών». Εξάλλου, ο επικεφαλής της Λαϊκής Συσπείρωσης, εκλεκτός φίλος Σταύρος Αμάραντος, έκανε μια σύντομη αλλά θαρραλέα και χρήσιμη τοποθέτηση για το νόημα του 1821 και μια ιδιαίτερη αναφορά στον ξεχασμένο από την πόλη μας Οδυσσέα Ανδρούτσο. Τα ερωτήματα του Σταύρου Αμάραντου και οι παρατηρήσεις του για τον Ανδρούτσο —«δεν έγινε μια εκδήλωση, έστω μια διάλεξη· τι έκανε αυτός; Πώς βρέθηκε κάτω από την Ακρόπολη;»— μας βρίσκουν απόλυτα σύμφωνους.

Τελειώνοντας, δεν διστάζουμε να το πούμε: αισθανόμαστε πως ο χώρος και η ιστορία της Πρέβεζας γίνονται στοιχεία εργαλειοποίησης για την προβολή του ονόματος του Ιωάννη Κωλέττη. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, σαν να μιλάνε για σκοινί στο σπίτι του κρεμασμένου! Πώς αλλιώς να το πούμε; Σαν να περιφρονήθηκε η Πρέβεζα. Αλλά ας μη βιαζόμαστε, ας ελπίσουμε ότι στις εισηγήσεις του συνεδρίου μπορεί να υπάρχουν και θεωρήσεις που να είναι κοντά στην προβληματική μας ή την ανατροπή της και μάλιστα από περισσότερο ειδικούς από όσο είμαστε εμείς. Για εμάς, τους Πρεβεζάνους δημότες της πόλης και των χωριών, προέχει η αναζήτηση της αλήθειας και η καταγγελία του ψεύδους στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων μας. Καλή επιτυχία στο συνέδριο.

³ Για τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2021 και την παρέμβαση του Σταύρου Αμάραντου βλ. το σχετικό βίντεο στο onprevezanews.gr: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1347233959027211 (το απόσπασμα που μας ενδιαφέρει είναι μετά το 1:30:00).